

ELŐFIZETÉS:
jul.—sep. . . 1 frt. 80 kr.
fél évre . . . 3 " — "
A lap eszellemi és anyagi
részét illető minden kül-
demények a szerkesztő-
tulajdonosnak küldendők.
Kéziratok nem küldetnek vissza.

BÁCSKA.

HIRDETÉSI DÍJ:
egy 1 hasábos petit sor 10
kr., többzöri hirdetésnél
olcsóbb. Nyitván sor 12
kr. Bélyegdíj minden hir-
detésnél 30 kr. A hirdeté-
sek VOLF JOZSEF kerekke-
dése, BITTERMANN MÁN-
DOR nyomdája és a szer-
kesztőnél fogadtatnak el.

Egyes szám ára **15** kr.

Megjelenik e lap minden **7., 14., 21.** és **28-án.**

Egyes szám ára **15** kr.

Bács-Bodrog megyei lapjainkhoz.

»Bácska« multi két számában egyik munkatársunk, Városov Tivadar, a »Bács-Bodrog megyei írói kör« eszméjét pendítette meg s eléggé hangsúlyozott érvekkel kimutatta ez eszme horderéjét, nem különben időszerűsége és életrevalóságát.

Mi nem akarunk magunk részéről is hozzájárulni érvekkel, melyek igazolhatnák létjogát egy írói körnek e megyében, ez alkalommal csak annyit kívánunk megjegyezni, hogy e megyei lapok közül, egyedül a »Bajai közlöny« egy kis jóakaró megjegyzését kivéve, egyik sem emlékezett meg, de egy szóval sem Városov felszólalásáról. Írták volna, hogy nem időszerű, semmi horderővel sem bíró, halva született eszme ez, mind-mind jobb lett volna, mint agyon hallgatni akarni. Uraim! Ez a közönynek oly kézzel fogható jele, oly kiáltó bizonyítéka a semmivel sem törődésnek lapjaink eszméi iránt, hogy magyarázatra nem szorul, pedig hát áll az: egy ember hat a másokra, egy lap hat a más lapra, egyik megye a másokra s a kölcsönös hatás folytán lehet azután oly dolgot létesíteni, mely a közjót célozza, azt előmozdítja. Nem elég uraim ha lapjainkból egymás cikkét átvesszük; ismertessük, az a fő; mert ez eszme-cserét idéz elő, ez pedig az eszme tisztulását vonja maga után s ez ismét a közönség figyelmét és becses pártfogását vívja ki.

Hogy voltunk a gazdasági egylettel? Néhány cikket közölt kívülünk egyik másik lapjaink, de ahoz nem szólt egy munkatársunk vagy levelezőjük sem, hogy bizony aligha nem lesz életrevalóbb a gazdasági egylet, ha a központba helyeztetik, vagy bizonyította volna be az ellenkezőjét.

Az írói körrel is így legyünk? Az 1871. kimutatás szerint Bács-Bodrog megyében van író 17, tanár-tanító 792, pap 401, ügyvéd 167. Hány van e három utóbbiak közül, ki elfoglalt állása kötelmeinek lelkiismeretes teljesítése mellett nem rövid percek, de sok időt áldozik az irodalom egyik másik ágának művelésében laka egyik csendes szobájában? Bizonyára nem egy s e szám 8 év alatt valószínűleg növekedett s nem apadt.

Kiki munkálkodik a mint megadatott neki, mondhatják; de azt hiszem sokkal jobb és helyesebb, ha kenyértörésre kerül a dolog, nem szerénykedni; mert a túlságos szerénység sem jó, — ez esetben pedig éppen megrovandó.

Igen; vannak megyénkben többen, kik földrajz-történeti ágat kultiválnak; nem egy, ki gazdaságiakkal foglalkozik, s nem kevés, ki a szép irodalom terén igyekszik több-kevesebb szerénységével, s így sikerrel működni. Nem kihatóbb, egyöntetűbb lenne ezek működése egy társulat, egy morális testület aegise alatt? Bizonyára! s ezt tagadni nem lehet.

Föl tehát igen tisztelt lapjaink! Indítsanak e tekintetben eszme-cserét. Zászlóink alá szerezzünk híveket s együttesen munkálkodva dolgozzunk szeretett megyénk jóléte emelésén.

Munkáinkon bizonyára az Úr áldása lesz.

Honfíui üdvözléttel
A »Bácska« szerkesztősége.

Néhány szó az 1878. évi nov. 21-én tartott városi közgyűlésből.

A mai napon tartott városi közgyűlésben tárgyalatott az 1879. évi költségelőirányzat, melynek száraz számadatai nem nagy érdekeltséget keltettek, különösen midőn a bevétellel összehasonlítva a kiadást, a mutatkozó 60,843 frt 86 kr deficitre esett tekintetünk.

Hosszabb vitát idézett elő a bennünket közelebb-ről érdeklő 34-ik kiadási tétel, mely szerint a hitfelekezeti iskolák segélyezésére 29,672 frt 55 kr. irányoztatik elő. Felemlítettik, hogy a róm. kath. egyházi hitközség egy átiratában folyamodott, a tanítók gyarló fizetésének 200 frttali felemelése végett, de a tanács azt véleményezi, hogy tekintve a városi pénztár kedvezőtlen állapotát, s tekintve különösen azt, hogy a segélyzési összeg egyszer mindenkorra megállapítva lévén, ha ezen összegen túl akarnak terjeszkedni, azt az illető hitfelekezetek terhére tehetik ugyan, de a város az egyszer megállapított segélyzési quotát felnagyobbitani nem tartja kötelességének.

Fejér Gyula apát-plébános tagadja, hogy a város nem lenne köteles a quotát felnagyobbitani, ha annak szükségessége mutatkozik. A segélyzési összeg megállapítása alkalmával megkötött szerződés egyik pontja világosan mondja, hogy „a mennyiben ez összeg a népnevelés-ügy fejlesztése és a lakosság szaporodása által fokozott szükségleteinek kielégítésére nem volna elegendő, kijelenti a város közönsége, hogy az ez által felmerülhető nagyobb költségek fedezéséről szintén gondoskodni fog.” — A tanügy fejlesztése, — a tanügy érdekeinek előmozdítása alatt nem csak az értendő, ha a megszáporodott tankötelesek részére új iskolákat kell nyitni és új tanerőket kell beállítani, hanem ide tartozik a tanítók kellő díjazása is. A népnevelés-ügy ott nem haladhat előre, a hol a tanító oly nyomorúságosan van díjazva, mint nálunk. A mai drága idők viszonyai közt 500 frt évi fizetés Zomborban egy tanítónak kevés. Ezt senki sem tagadhatja. Ha azt akarjuk, hogy tanügyünk előre haladjon, jó tanítókra van szükségünk; valamire való tanító azonban 500 frtért nem vállalkozik, midőn sok faluhelyen nagyobb javadalmazást nyerhet.

Továbbá a magas Ministerium elrendelte, hogy úgy a tornászati, mint a női kézimunka tanítása minden községben rendszeresíttessék. Az említett quota-szerződés megkötésekor azonban e két állomás figyelmen kívül hagyatott, s azért ennek rendszeresítése végett ugyancsak a róm. kath. hitközség benyújtotta folyamodását, mely azonban azon indokolással utasított vissza, hogy az a költségelőirányzatban nem leli fedezetét.

A tanács javaslatában felhozott ama passus, hogy a tanítók fizetésének felemelését maga a hitfelekezet eszközölje, szóló szerint kivihetetlen. Mert míg egy részről sehol sem látja biztosítva abbéli jogát, hogy a hívekre külön iskolai adót vessen ki, más részről, ha ezen adót ki is vetné, nélkülözi azon végrehajtó hatalmat, melylyel ezen kivetett adót be is hajthatná.

Indítványozza azért, hogy a tanács javaslatát mellőzve, úgy a torna- és női kézimunka tanításának rendszeresítése, mint a tanítók fizetésének egyenként 200 frttal kért feljavítása a költségvetésbe vétessék fel.

Dr. Ambrozovich Károly egész hévvel támogatja

előtte szólónak indítványát. Vajmi szomorú dolognak tekintené, ha ezen örökös időkre kötött szerződés soha és semmiben sem lenne megváltoztatható. Midőn e szerződés megkötött, azon elvből indultunk ki, hogy mindenben tartsuk meg a régi gyakorlatot, s miután ezelőtt a város gondoskodott az iskolák minden néven nevezendő fentartásáról, ugyanezt kell tennie ezután is, és ugyanerre kötelezte is magát a quota-szerződésben. De ez nem is lehet másként; mert a népnevelés ügye mindnyájunknak legszentebb ügye, mindegyikünknek közös érdeke, s ezt kell, hogy mindnyájan lelkesen felkaroljuk. A népnevelés ügyében pedig minden léptenyomon újabb igényekkel találkozunk, száz és százféle változások fordulnak elő, melyeket figyelmen kívül hagynunk nem szabad. A mi ma elégségesnek mutatkozik, meglehet, sőt bizonyos, hogy évek múlva kevés lesz; példa reá épen a felhozott torna-tanítás, melyre a szerződésben nem fordított figyelem. Mindezek pedig az idők megváltozott viszonyaihoz képest segíteni a városnak elodázhatatlan kötelessége. Pártolja azért egészben Fejér Gyula indítványát.

Bikár Simon kijelenti, hogy a népnevelés ügyét ő is a legszentebbnek tekinti, s nem is hiszi, hogy e tereben lenne egy is, aki azt mostohán akarná támogatni. Mivel azonban itt e tárgyban rögtön határozni nem látja sem célszerűnek, sem lehetőnek, sőt szükségesnek tartja, hogy a quota-szerződés, úgy egyéb iratok tájékozás végett tüzetesen betekintessenek: indítványozza, hogy ezen ügy adassék ki a jogügyi bizottságnak véleményadás végett, melynek munkálata a legközelebbi közgyűlés napirendjére tűzessék ki.

Széchenyi József nem lenne idegen Bikár Simon indítványától, kívánja azonban, hogy miután a tornatanítást a törvény világosan parancsolja, mondja ki a közgyűlés most már elvben a tornatanítás rendszeresítését.

Athanackovics György a tanács javaslatát kísérli meg röviden védelmezni, mely azonban egyhangúlag elvették, és a nagy többség által Bikár Simon indítványa fogadtatik el.

A zombori róm. kath. iskolaszék közgyűlése 1878. nov. 34.

Elnök megnyitván a gyűlést, *Fejér Gyula* előadja a mai gyűlés napirendjére kitézött indítványát, mely szerint határozatban óhajtja kimondatni, úgy, amint ezt az egyházvédnökség is tette, hogy iskolaszéki tag semminemű oly munkálatoknál vagy árlejtéseknél mint vállalkozó nem szerepelhet, a melyek az iskolaszék érdekében eszközöltetnek.

Pocskay Sándor állítja, hogy az mindegy, bárki szállítja is a munkát, csak az a munka jó legyen. Egyébiránt ő tudja, hogy hova vág ez az egész, és az nagy szemtelenség, hogy az ilyen dolgok az újságban nyilvánosságra hozatnak.

Elnök közbeszól, hogy az ily kifejezések nem ide valók.

Pocskay Sándor azonban újból hangsúlyozza, hogy szemtelen ember az, aki nyilvánosságra hozza a mi tanácskozásainkat és minket bepiszkol a közönség előtt, amnyival inkább szemtelenség pedig ez, mert nem meri kiírni a nevét.

Ambrozovich Gyula feleslegesnek tartja, ez ügyben határozatot hozni most, mert nincs semmi ok reá. Hanem a jövőben, ha ilyesmi előjön, akkor lehetne ez indítványt tekintetbe venni.

Millassevics János ebben épen semmit sem lát, és épen azért, — miután az egyházvédnökség is hozott ily értelmű határozatot, — nincs ellene, ha ugyanezt az iskolaszék is kimondja, annál inkább, mert a törvény is ezt mondja.

Mire egyhangúlag határozattá emeltetik, hogy iskolaszéki tag az iskolaszékkal szemben semmiféle vállalkozásba nem bocsátkozhatik.

Fejér Gyula ennek kapcsában azt is indítványozza, hogy az oly visszaéléseknek is eleje vétessék, mely szerint valamely iskolaszéki tagnak a legénye lép fel mint *névtelen vállalkozó*, s ekkor az előbbinél még rosszabb eset áll elő, a mennyiben azon iskolaszéki tag a saját műhelyében készült munkát *felül is vizsgálja*, amit tőrni nem lehet.

Bunyi Károly állítja, hogy Jakobsics Eduard és Kalmár Mátyás nem legények, hanem valóságos *asztalos mesterek*, a kiket a vállalkozástól eltiltani nem lehet.

Pocskay Sándor erősíti, hogy sem Kalmárt, sem Jakobsicsot nem lehet eltiltani a vállalkozástól. Ők nem csak valóságos mesterek, hanem állampolgárok is, kik az ő állampolgári kötelességüknek mindenkor és mindenben megfelelnek. Ők pontosan megfizetik adójukat, nem látja tehát be, miért nem vállalhatnának az iskolaszéktől munkát? Kéri azért ezt az egész indítványt elvettetni.

Fejér Gyula ellenveti, hogy azt mindenki jól tudja, miszerint sem egyik, sem másik nem *önálló mester*, hanem Bunyi úrnak *valóságos legénye*. Hivatkozik a jövedelmi-adó felszólamlási bizottságra (melynek Bunyi szintén tagja) — ott mindkettő csak mint *legény* figurál; tehát Bunyi úr vagy ott nem mond igazat, vagy itt állít valótlaniságot. Egyébiránt ha képes bebizonyítani, hogy Jakobsics és Kalmár *mint mesterek* fizetnek kereset-adót, szívesen visszavonja indítványát.

Bunyi Károly biztosítja a plébános urat, hogy mindkettőért *ő maga fizeti a kereseti-adót*, a mi évenként 70 frtra rüg.

Elnök figyelmezteti szót, hogy e szerint maga alatt vágja a fát.

Millassevics János nem tartja célszerűnek ezen határozat kimondását, mert hisz vállalkozó lehet bárki, még az is, a ki nem készíti a munkát; és így az egész övrendszabályt ki lehet játszani épen úgy, amint száz mód van arra, hogy magát a törvényt is kijátsza az

TÁRCA.

Barátaimhoz.

Csak szidjatok, csak szidjatok barátim,
Hogy munka közt folyik le életem:
Hogy görnyedezve halavány mécesemmel
Ülök, gyakorta hosszas éjjelen;
Csak szidjatok, hogy nem megyek mulatni,
Hogy zárkózott mogorva is vagyok —
Nem értitek ti a szegény keservét,
„Barátaim, ti csak mulassatok!”

A gazdag könnyen tér nyugodni este,
Nem ismeri a bút, a gondokat:
De a szegénynek a megélhetés is
Ezer keserves kínos gondot ad.
Mulatni vágnak, élvezet keresnek
S az élv után pihennek a nagyok,
Nem értik ők meg a szegény keservét:
„Barátaim, ti csak mulassatok!”

Alig van egy, kinek eszébe jutna,
Midőn az élv után pihenni tér,

Hogy addig, míg mulat, sok éhezőnek
Mi jól esnék egy kis falat kenyér;
Miért törődni még a szenvedőkkel?
Midőn vidáman telnek a napok,
Nem érthetik meg a szegény keservét:
„Barátaim, ti csak mulassatok!”

Ne szidjatok, pihenni vágyom én is,
Ha majd reám borul a szürke hant;
S a sír fogad be csendes, mély ölébe,
Oly édes lesz nyugodni ott alatt
Feledve lesznek ott a szenvedések,
A végig küzdött óriás bajok.
Pihenni térek, — érzem — nemsokára
„Barátaim, ti csak mulassatok!”

Zoltán Gyula.

Lengyelország felosztásának kül- és belokai.

— Történelmi tanulmány. —

Városhy Tivadár-tól.

BEVEZETÉS.

A teremtés királya az ember, midőn kutató szel-
leme erejénél fogva a dolgok mélyébe hat, hogy ezál-
tal azon nélkülözhetlen erkölcsi törvényt találja föl,

ember. Bizonyítékul felhoz egy esetet, hogyan szokta ő kijátszani a törvényt.*) Kéri ő is az indítványt elvettetni.

Ambrozovich Gyula szintén elejteni ajánlja ez indítványt, kívánja azonban, hogy akárminő munka-vállalatnál egy kiküldött bizottság előtt árlejtés tartassék meg mindenkor.

A hosszadalmas vita azzal végződik, hogy *Ambrozovich Gyula* kijelentése emeltetik határozattá.

Felolvastatik a városi tanács átirata, mely szerint az iskolákra vonatkozó statisztikai adatok, a táblás kimutatások nov. 25-ig beküldendők. Elnök igen méltán zokon veszi, hogy a városnál már hónapok óta heverő kimutatások csak nov. 23-án expedáltak, s mégis az követeltetik, hogy 25-ére elkészüljenek. Különben a lehető legrövidebb idő alatt ki fognak tölteni.

A tanítók benyújtják a vasár- és hétköznapi iskolalátogatók felvételi naplóit két-két példányban, valamint az október havi iskolamulasztók névjegyzékeit. Szabályszerű eljárás végett tudomásul vétetik.

Elnök jelenti, hogy a f. évi ápril 11-én nyert abbéli megbízásban, hogy B. tanító urat óráinak pontosabb betartására figyelmeztesse, — illetőleg megintse: kellőképen eljár.

A nenadics-tanyai egyik üresedésben levő tanító-

*) *Millassevic* úr iránti kiméle'ből nem idézzük ezúttá' szó szerint az elmondottakat azon reményben, hogy jövőre óvatosabb lesz és nem fog egy nyilvános gyűlésben ily meggondolatlan nyilatkozatot tenni.

melyet *Socrates* a böles e pár szóval fejezett ki „Ismerd meg magadat“: nem hagyhatja figyelmen kívül, sőt ha helyesen akar eljárni, egyedüli zsinórmértékül el kell fogadnia a szabályt, melynél fogva az emberiség keretén belül szellemi téren, valamint azon kívül a nagy természet megszámlálhatlan lényei között minden nem rohamos átalakulásnak, hanem lassú fejlődésnek következménye.

Századok multak el, míg az eszmék diadalát országok romjai s azokon újaknak keletkezése hirdette, míg az emberiség mai álláspontjára jutva a tudomány s szépművészet szentélyeiben szemlélheti vívmányait törekvésének a tökélyre; és ismét sok ezer év hagyta hátra nyomait, míg a föld geologiai korszakokon keresztül jelen még korán sem befejezett fejlődésében nyújthatott az emberiségnek, az ásvány, növény és állatországoknak alkalmas lakhelyet.

Ezt tartja szem előtt buvárlatai közepette a természettudós és ezt kell szem előtt tartania a történésznek is. A különbség e kettő között csak az, hogy míg az előbbi a közvetlenül előtte lefolyó jelenségeket, mint hosszas processus szüleményeit teszi gondolkozása tárgyává, s arra mi közvetlen szemlélésének körén kívül esik tehát a multba tartozik, a jelenből következtet: addig az utóbbi a legrégebb jelenségek-

állomásra két egyén jelentkezett helyettesül addig is, míg a rendes pályázat útján be nem töltetik. Egyik *Absolon Ferenc*, okleveles gyógyszerész, másik *Stebler Lajos* gym. 5. oszt. végzett képezdész-jelölt. Egyhangúlag az utóbbi bizatott meg az osztály vezetésével.

Bittermann Nándor nyomdász benyújtja az iskolaszék részére elkészített különféle nyomtatványokról szóló 7 frt 85 krros számláját kifizetés végett. Kiutalványoztatik.

Jauch Ferenc gondnok betérjeszti *Heindlhofer Róbert* helybeli kereskedő 185 firtos számláját az iskolai szerek szállításáért. — Miután azonban panaszok merültek fel némely tanítók részéről, hogy ezen szerek úgy a minőségre, mint a mennyiségre nézve nem felelnek meg a teljes követelményeknek: *Millassevic* és *Stebler* urak kértettek fel, hogy ez ügyet megvizsgálva, róla jelentést tegyenek.

Végre ugyancsak *Jauch Ferenc* gondnok bemutatja a homorú- és domborvésű két pecsétnyomót a hozzátartozó bádogszelencével együtt, melynek ára 7 frt 50 krban kiutalványoztatván, az ülés 1/2 1 órakor bezáratott.

Úton-útfélen.

N.-Beeskerek, 1878. nov. hóban.

(Folytatás.)

Tudva levő, miként „a legelső magyar ember a király“ *Ő* méltósága *Hertelendy József* úr szeretett főispánunkat kitünő érdemei elismerésül a szent István rend kis keresztjével tünteté ki. A trón legma-

ból indulván ki, az események fölötti okoskodás által és a körülmények egybevetésével előremenőleg közeledik céljához, mely az emberiség fejlődésének kimutatásában áll. S ha a természetbúvár a kézzelfoghatót öltözteti tudományos alakba, következőleg realis alapon épít: a történész ezen kívül az események kiderítésében képzelete működését is segélyül hívja.

A történelem az okoknak folytonos láncolatát képezi, mely láncnak egyes szemei az időben előforduló nagy távolság miatt a késő utókor előtt nem tűnnek már eredeti körvonalozottságukban föl, mindazonáltal belső összefüggésük folyton tovább tart. S midőn az okokat kutatjuk valamely tény megmagyarázására, úgy kell eljárunk, mint a hírneves francia zoologus *Cuvier* tett, ki a földből kiásott egyetlenegy esont láttára, összeállítá az állatnak egész esontvázát, mondván: „Így s nem másképp nézett ki azon állat, melynek ilyen esontja volt“: hasonlóképp a történésznek is harmonicus összefüggésbe kell hozni a tény előzményeivel s következményeivel, s ha sikerült neki egyetlenegy tényből az okoskodás segélyével szerkesztet elalkotni, akkor ő is elmondhatja: „Így s nem másképp ment véghez a tény, melynek ilyen előzményei s ilyen következményei voltak“.

A Lengyelország felosztására befolyást gyako-

gasb kegye a megye, Ő méltósága minden tisztelőinek szívében élénk visszhangra lelt s gyönyörű alkalmakat nyújtott Ő méltósága iránti öröklő hódolat, szeretet, tisztelet ünneplésére. Okt. 19-én katonai esteli zenével tisztel meg a kitüntetett nagy férfiút a helyben állomásozó 29-ik Scudier tartalék ezred derék alvezredese Olujevics úr, majd a zene elején 4 főtiszt kíséretében kenetes szavakban adá elő saját s a tisztikar örvendő szerencse kívánatait főispán úr Ő méltósága lakásán, — kiket a meghatott főispán úr csekély körű kedélyes estére marasztott. — Okt. 20-án fáklyás zene rendeztetett. A közönség érzelmeit ékes szavakban esetelé Dr. Stassik Ferenc n. becskereki fiatal jeles ügyvéd úr. — A boldogító hazafiúi öntudat az igaz, önmagában a legszebb jutalom; a hazafiúi érdem illetén elismerése annak ragyogó koronája. Ritka kegy az égtől, fent és alant egyformán birni a bizalmat, elismerést, izgalmas viszonyaink között annál ritkább; a kitüntetésben, a hódolatokban egyszersmind helyeslése, jóváhagyása fejeztetik ki a hazafiúi helyes politikai iránynak, működésnek, melyet Ő méltósága oly tapintattal képvisel, oly körültekintőleg lelkesen betölt. Ad multos annos!

* * *

A katona, a közönség a nagy férfiú méltó kitüntetésének örvend, a kitüntetésben mint egy megye fia, egy haza polgára önmagát is megtisztelve látja. — a közönség a katona iránti szeretetének folyton kifejezését adja; mindnyájan egymásért, egy mindnyájunkért,

rolt kül- és belokok kutatásánál én is a történelmi kutatás általános szabályát követtem vagyis a lassú fejlődés törvényét; de ha ezt tettem, úgy okvetlenül ki kellett terjeszkednem bár csak főbb vonásokban a lengyel nemzetnek valamint azon hatalmak múltjára, melyek felosztására befolytak.

A nemzetek küzdésében a létért, egy nemzetnek sem jutott osztályrészül oly keserű és nehéz küzdés mint a csak egy századdal ezelőtt elhunyt vagyis jobban mondva meggyilkolt lengyel nemzetnek.

A XVI-ik század második feléig saját geniusa által vezéreltetve a lengyel nemzet felküzdötte magát azon dicső polcra, melyen egész Europa rettegve bámulta és azontúl nemcsak hogy saját büszkesége, féktelen szabadossága; hibás alkotmánya, vallási viszálya intézett ellene irtó háborút, hanem hitegető külfejedelmek álnokságával is meg kellett mérköznie.

A nemzet, múltja eltűnt dicsőségének varázshatása alatt annak hervadt koszorúja helyébe új virágokból font füzérével akarta sokat szenvedett homlokát övezni; végerőködésében mindent elkövetett, hogy kikerülje a bukásnak örvényét; végre is annyi kül- és bellelenséggel szemben kétségbeesésében oly eszközökhöz nyúlt, melyek bukását csak sietették.

Miként a már-már kialvó láng néha fel-fel lob-

mindnyájan egyért; igénytelen leveleim II-ban jelzett tűzijáték a szükségben levő mobilizált családjai és a sebesült 29-ik gyalogezredbeliek javára okt. 22-én tartatott meg, Amerika külvárosban, kaszárnya utcában. Tiszta jövedelem 51 frt 37 kr. A sikerült mutatványok végeztével az előzékeny katonai rendelkezés lámpásokkal világítá útját az elégedetten távozó közönségnek.

* * *

De kifogyhatlan a szeretet olaja! Nemes városunk áldozat kézsége más szerencsétlen embertársaink irányában is imponansul nyilatkozott. A miskolci árvíz-károsultak mint földie számára 352 ftot gyűjtött Ormódy Imre helyb. házbirtokos úr s az első magyar általános biztosító társulat főügynöke. Éljen a rokonszenves, fáradhatlan gyűjtő!

* * *

Nehezen esett válnunk mozgósított vitéz harcfaiktól, éber figyelemmel kísértük harctéreni lételüket, annál nagyobb örömmel fogadtuk a visszatérőket. Szép látvány volt okt. 26-án d. u., midőn harsogó zeneszóval vonult be a 29-ik ezredbeli Boszniából demobilizált 1200 tartalékos. Az egész városban szétterjedt a híre, jönnek. Csapatosan mentünk ki elébük az écskai kapuhoz. Écskai a közelsímerésnek örvendő parancsnok Olujevics úr a tisztikarral a jövők elé lovagolt. A főtéren — hol már várta őket több polgár adakozásából bor, kenyér, szalona, szivar — a parancsnok úr köszönettel kiemelte hadfiainknak a harc zivatarában

ban hogy hirtelen kialvása által annál nagyobb csalódásba ejtse a szemlélőt: akként a lengyel nemzet hazaszeretettől lángoló férfiai komoly intelmeik és törekvéseik által reményt tápláltak bennünk a nemzet regenerációja iránt, míg végre idegen hatalom segélyül hívása által vélvén a hazán segíthetni, annál gyorsabban idézték elő a nemzet vesztét.

A lengyel nemzet hosszas küzdésének ezen végső felvonása mely halálával végződött, képezi kül- és belokaival együtt jelen történelmi tanulmányom tárgyát. Fájdalom! a lengyel nemzetnek mint politikai egésznek gyorsan bekövetkezett sirjánál, egykori nagyságának letűnt dicsősége által növelt fájdalomunkban tűnődvén annak szomorú sorsa fölött: hosszú sorban vonulnak el előttünk azon a múltban gyökerező okok, melyeknek következménye a nemzetnek bús sírhantja lett!

A történelem segélyével látni fogjuk, mint fecse-relte el Lengyelország ifjúsága erejét, miként dőlt időnek előtte önásta sírjába; de látni fogjuk egyszersmind azt is, miként sietették halálát a külhatalmak, kik gyógyulást ígérő orvosok képében jelentek meg a beteg ágyánál s gyógyír helyett mérget öntöttek az ifjú sajtó sebeibe.

Bevallom, sokáig gondolkoztam, előbb bocsátkozzam-e a külkokok tárgyalásába vagy megfordítva. Mind-

tanúsított vitézségüket, meggyőződését fejezve ki, hasonló áldozatkészséget tanúsítsanak, ha a legfőbb hadúr parancsa újból zászló alá szólítandáná őket. 3-szoros „Živio“ hangzott a legfőbb hadúrra. Jó kinézésű hadfiaink ugyancsak a n.-beeskereki tüzoltók zenekarája mellett fürgén járták a szerb nemzeti körtáncot, a kórlót. Azóta otthon pihenik ki fáradaimaikat s beszélnek babéros élményeiket.

* * *

Szóljunk még halottainkról is, kik az Úrban nyugszanak, még felkelti őket az Úr Szava. Gyász kegyelettel ültük meg mi is a halottak napját. E gyászünnepe, kevés külső, népszokásos eltéréssel, mindenütt egy formán ületik. Maga a külső természet is, mely vetkezi pompáját, temetkezve a téli álomra, elősegíti, hatványozza a gyászoló szív hangulatát. Ám tél után tavasz — halál után feltámadás.

„A halál s természet bámul,
Midőn a halott felkél álmaibul,
Es a bíró elé járul.“

Az élet problémáit maga az ész nem fejti meg — véges alkotásunknál fogva; az ész fölött a világitó hit, melynek szavát elfogadni kénytelen. A mindenség alkotó atyja tanít bennünket dicső külső temploma a természet által is. Tavaszra lesz rózsás labirinth s balzsamos illatok közt lengedez a Zephir — lesz örök tavasz, a feltámadás tavasza! „Azért szent a sírbolt, mert az Úr is ben volt.“ A szó tulajdonképeni értelmében veendő feltámadást feltétlenül igazolja az em-

bernek mint test- s lélekből álló egyednek fogalma, követeli az egyetemes igazság szentsége; alszanak kedveseink az úrban, aludni fogunk mi is, miglen, ki az idők folyamát kimérte, az élet- s halál-, a természet ura feltámaszt, ki övéit örökre boldogítja, midőn is nem lesz többé elválás, küzdelem... Halottaink lelkükkel már a célnál vannak, testük az anya természetben várja a lélekkel újra egyesülést, — mi még küzdünk s hány el nem mondhatja: „Boldogtalan voltam teljes életemben...“ hány nem sóhajthat fel:

„Akik régen sírba szálltak,
Keljete fel, várlak im:
Szép remények, édes álmak,
Rég elhullott könyeim!“;

ám mondja a könyvek könyve: „ki törvényesen küzd, fog megkoronáztatni“ s a költő: „...nincs veszve bármi sors alatt, ki el nem csüggedett“ s „lesz még egyszer ünnep a világon.“

Béla.

Kulán, 1878. évi november 26-ik napján.

A „Bácska“ lapnak 1878. évi október hó 14-én megjelent 15-ik száma véletlen kezembe kerülvén, annak a Bács-Bodrog megyék rendkívüli gyűléséről szóló első cikkénél, csillag alatti azon szerkesztői észrevételre „úgy halljuk, hogy sok fuvaros szántsándékkal ott maradt, hogy a napidíját tovább élvezhesse. Mondják, a külaiak közül sokan úgy tettek“, de különösen a „halljuk“-ra önön, a hely színén nyert tapasztala-

kétnemű okok egyenlőkép súlyosak voltak; egyenlőkép idézték elő a nemzet bukását, mely körülménynél fogva nem kellene az okoknak egymásmellé sorolásában rangfokozatot megkülönböztetni.

Első tekintetre a szemlélőnek úgy tűnik föl, mintha Lengyelország zilált belviszonyai, nevezetesen hibás alkotmánya idézte elő az ország romlását, s így első helyen a belokok lennének említendőek. Ámde az alkotmány hibás voltát a nemzet belátta, javítani akart rajta, de az idegen hatalmak roszakaratú befolyása megakadályozott minden reformot s így a külokok erősebbeknek bizonyulnak be a belokoknál, mely körülménynél fogva előbb a külokokat, azután pedig a belokokat fogom tárgyalni.

Dolgozatom terve, mintegy csontváza következő:

A XVIII-ik század materialisticus elveit a nemzetközi viszonyok és jogok elintézésében magukéivá tevén Europa uralkodói, hatalmuk terjesztését tüzték ki feladatukul; ámde hatalmuk terjesztésében hathatós segédeszközt nyújtott nekik Lengyelország geographiai fekvése és viszonyai; végre pedig, hogy Europa uralkodói nagyragyásukat Lengyelország rovására kielégíthették, annak okát a XVIII. század második felének sajátságos politikai viszonyai képezték főleg a hubertsburgi béke után.

Innen folyólag a Lengyelország felosztására be-

folyást gyakorolt külokokat, szerves összefüggésben következő 4 pontban tárgyalhatni helyesen.

1. A XVIII-ik század materialisticus elvei, alkalmazva az uralkodók által a nemzetközi jogok elintézésében.

2. Orosz- és Poroszország hatalmának gyors emelkedése és hódítási vágya; ezzel szemben Lengyelország hátramaradása.

3. Lengyelország geographiai fekvése és viszonyai.

4. A XVIII-ik század második felében az európai hatalmak között fenállott sajátságos politikai viszonyok nevezetesen a hubertsburgi béke után.

A lengyel társadalomban a nemesség túlkapásai folytán egyenlőtlenség állott be, mely végeredményében a lengyelnél hatalmasabb államok bukását vonta maga után. A nemesség túlhatalma megfordított arányban állott a király tekintélyével, vagyis mennél inkább növekedett a nemesek hatalma, annál inkább csökkent a király tekintélye, annyival is inkább mert főleg a Jagellok kihalta után semmiféle örökösödési rend nem állott fön; a szabad királyválasztás pedig a nemesség elhatalmaskodásának és idegen befolyásnak nyitott utat. A király játszó lapdául szolgált a nemesek és az idegen fejedelmek kezében. Ehhez járult a lengyel alkotmány lényeges hibája a liberum veto; végre a vallási viszály.

(Folytatása köv.)

tom szerint, azt jegyzem meg, hogy abban mi igaz sines mert a ki Boszniába országos ordinanckép kieroszakolva volt, ha hosszas idő lefolyása után megszabadulhatott, nem csak kedve ott maradni nem maradt a napi díjat élvezni, hanem, ha lehetett, még annak hátrahagyásával is örömet megszökött s többen találkoztak,*) kik kocsijok és lovaik hátrahagyásával kereket oldottak; a mi pedig különösen a kúliaikat illeti, a „mondják“ után csak egyet kérek megnevezni: hogy ki maradt ott a fenti célból, mert én 45 kocsi-ból egyet sem tudok, pedig én is nem önön kedvtelésből, hanem katonai muszaj folytán, augusztus 25-től egész október hó 4-ig a helyszínén voltam és míg a Collonéból elkülönített célokra az első Doboji út után és később Szerajevónál a teher lerakódás után, a kúliaiak egymástól elnem szakasztattak, mindég együtt voltak; kérem tehát ezen megjegyzésemet a kúliaiak igazolására becses lapjába annál is inkább felvenni, mert még valaki a gondolatra jöhetne a vonatkozott csillag alatti jegyzet szerint, hogy Boszniába valaki s különösen a kúliaiak nyereszkedés s jóllét szerzése szempontjából önkénytelen nem csak ott maradtak, hanem a köteles szolgálat után még újból felis csaptak,**) pedig, ezt parolámra mondom, hogy ha valaki egyszer ott, mint országos fuvaros volt, az jószántából maga — ha csak kötözve nem viszik, elmenni nem fog; miért? ennek oka annyi van, hogy e keretbe jelenleg nem fér; — teljes tisztelettel maradván.

Tekintetes szerkesztőségnek

alázatos szolgája
Karácsony János.

Színészet.

November 21-én adatott a „*Három kalap*“ című vígjáték Pesti Lajos és Lászlóffy Mór ujonnan szerződött tagok fellépésével. A színtársulat, mely Zoltán Gyula művezetése alatt áll, e két taggal örvendétesen erősült.

November 23-án Virágháti Deák Kata jutalom játékaul itt először adatott „*A galamkpósta vagy a csalhatatlan emberismerő*“. A jutalomjátékos úgy mint a többi szereplők kellően fogták fel s játszották szerepüket. Szünet közben népdalokat énekelt (Gräff) Zoltán József; neje pedig spanyol táncot lejtett.

November 24-én bérletszünetben „*Plevnától Berlinig*.“ korrajz.

November 25-én Zoltán (Gräff) ujonnan szerződött tag felléptével „*Kerekes András és szeretője Piros Panna*“ került színre. Zoltán (Gräff) igen szépen énekelt. Lászlóffy Piros Mihály szerepében; Deák Kata Sára; Hollósy Julesa Panna szerepében a különböző indulat változásokat igen szépen ecsetelte. Pesti Zagyva szerepében a munkakerülő, hazug kó-

*) Olyan fogadott Wanderbrschok, Sz.

**) Pedig hát nekünk egy kúlai úr mondotta. Sz.

borlót, ki minden gonoszra kész vállalkozó, oly jól játszotta, hogy a közönséget folytonos jókedvben tartotta. Komáromy a gonosz ispánt jól adta, különösen ama jelenetben, midőn a templomból kijövet, Pana szeretőjéhez szalad. Pannát különös fortélylyal pöndörítette a maga baljára. Rózsahegyivel kissé nagyobb szerepet is lehetne betanultatni. Úgy látszik, válnék belőle hasznavehető színész. Csinos színpadi alakja van s ez alkalommal a csendbizont meglehetősen adta. Hollósyné Kerekesné szerepében mint minden ilyen szerepben, igen szépen s jól játszott.

November 27-én a tűzoltók közreműködésével előadatott „*A gyöngysor*“ színmű, a város szegény alapjára. Komáromy, György János szerepébe kitűnően játszott.

Ma adatik a létesítendő óvoda javára „*Felolvasónő*“ és „*Város teremben*.“ Felvonás közt Sereuse balett magántánc, lejtí Zoltán Józsefné.

Különféle.

Főtisztelendő Mészáros Ignác úr, Ó-Kanizsa derék lelkésze s sz. jothi prépost, tegnap, e hó 27-én tartotta instellatióját. Fogadja részünkről ünnepélye alkalmából, tiszta szívből jövő azon óhajunkat, hogy az Ég kegye sokáig ragyogtassa sugarát élete felett, mely, a mint a multban a haza szeretetében találta érvényesülését, úgy a jövőben is azt bírja követendő vezéresillagául. Isten tartsa sokáig!

Ünnepélyes beigtatását tartá Ft. Berényi Dániel bajai esperest plébános e hó 24-én, mely napon élte 43-ik s áldozársága 21-ik évébe lépett. Választói tapintatosabb, buzgóbb és lelkesebb plébánost alig választhattak volna, s a beigtatása alkalmával nyilvánult általános öröm és ragaszkodás szép példája volt azon szivélyes viszonynak, mely a pástör és hívei között létezik. Használja szép és fontos áldását híveinek szellemi és anyagi jóléte előmozdítására s teremjen minden üdvös törekvése százszoros gyümölcsöt! Ad multos annos.

A titeli kerületben most hétfőn tartott orsz. képviselő választás alkalmával Dr. Sztojkovics Péter, megyénk volt főorvosa, 48 szavazattöbbséggel országgyűlési képviselőnek megválasztatott Dr. Kosztics Lázár ellenében. Orvos úrnál — úgy látszik — végzetes szám a 48; mert az a mondása: 47 nem, de 48 még győzhet. Ezen alkalommal a 48 győzött! (t. i. szavazat).

Dicsérettel kell megemlékeznünk a dalárda azon tagjairól, kik Berger karmester vezetése alatt 3 vasárnapon át szabatos és dallamos énekükkel örvendeztették meg a templomba járó közönséget. Neveik: Staudacher, Reichert, Pribil, Göszler, Valter. Ha az ének kettős imádság; úgy az Ég áldása is számukra kétszeres legyen — kívánjuk!

Fridrik Tamás „Bács-Bodrog vmegye leirása“ című munkája Salamon könyvkereskedésében 1 frt 50

kron kapható. A megye térképe színezve külön is kapható.

A beszélyre hirdetett pályázat ideje december 15-én lejár, kérjük a munkálatokat jelígy levelekkel szerkesztőségünkre címezve a mondott napig benyújtani. A később érkezett pályaművek figyelembe nem vétetnek.

Maró János Lajos m. kir. honvédszázados élte 58 évében november hó 22-én jobb létre szenderült. Másnap délután 4 órakor temettetett el. Béke poraira!

A haláláról szóló és Varga Ágnes által kiadott gyász jelentés — elég naivul hangzik.

A szintársulat, mely Zoltán Gyula művezetése alatt ezen színházi évad alatt 26 előadást teljesített részben jó sikerrel, még négy előadást szándékozik tartani, mielőtt városunkból eltávoznék. E négy előadásban az „Ellenálthatatlan,” a „Makrancos hölgy,” a „Fiatalkeresztanya” és „Parlagi Janesi” című művek lesznek színre hozva. Ajánljuk t. közönségünk becses pártfogásába a társulatot, mely újabb több jó taggal erősödve az igényeknek kellően megfelelend. Ajánljuk különösen a tekintetből hogy e négy előadásra a bérlet sikerülvén, miként mi kielégítve úgy ők is elégedetten mondjanak búcsút városunknak, mely támogatását az érdemtől megtagadni sohasem szokta.

Tegnap este 440 ujonc távozott az Airoldi ezredből Bihácsba.

A személyszállító gőzösök menetrendje
1878. December 1-től kezdve
további rendelkezésig.

Felfelé:

BEZDÁNBÓL BUDAPESTRE: vasárnap és szerdán
délután 3 órakor.

Lefelé:

BEZDÁNBÓL ORSOVÁRA: szerdán és szombaton 6
órákor reggel.

A Mohács-Pécsi vasut vonatai a gőzösök
meneteivel közvetlen összeköttetésben állanak

Szerkesztői üzenet.

Egy a többiért aláírással nov. 24-ki datummal kaptunk egy levelet itt helyből. E levélben bizonyos gyűjtés hova lett fordítása iránt tétetik kérdés. Helyes ha nem csak adunk de tudni is akarjuk mire fordítatik adományunk. Tudnia kellene azonban a beküldőnek hogy névtelen felszólalások nem közöltenek. Nevet a közlemény alá nem szükség tenni, de a szerkesztőnek, ki mindezért mi lapjában napvilágot lát, felelős, a nevet, a személyt ismer-ni kell.

F-o nak Baján. Szívesen látjuk.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: RADICS GYÖRGY.

HIRDETÉSEK.

EGY NYÁRI ÖLTÖNY
4 frttól 25-ig.

FÉRFI ÖLTÖNY

REGGELI KABÁTOK
8 frttól 24-ig

RAKTÁR.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses figyelmébe ajánlani dúsán felszerelt

KÉSZ FÉRFI- ÉS GYERMEK-ÖLTÖNY

RAKTÁROMAT

valamint minden idényhez megfelelő legdivatosabb, nagy választékú gyapott árú kelméimet.

Megrendelések a legjutányosabb árak mellett fogadtatnak és kívánatra 24 óra alatt elkészítetnek.

Mély tisztelettel

LUSTIG JAKAB.

ŐSZI ÉS TÉLI NADRÁGOK
5 frttól 12-ig.

A raktár létezik főutca LAL-
LOSSEVITS JAKAB úr házában.

TÉLI KABÁTOK
10 frttól 60-ig.

24-19